

מסורת הש"ס

(א) [שבת פ"ג, ט] (דף נ"ד);
(ב) [סוף פרשה מ"ד, ד] ש"ך
[ע"ב, ט] [מנחת מ"א, ו] כ"ל
כדמלת. רש"י.

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה אכל פיסל
וה' שאין גבוה עשה ואין
רוח כ"ל ומתא' אמות
ממק: (ב) ד"ה כל וכו'
שנקרא שם א' כ"ל ומתא'
על ממק: (ג) ד"ה חייב וכו'
לכנס אבינו בביתו בין
המזרחים: (ד) הוב' ד"ה
לאפוקי וכו' וי"ל דמה
שהראו:

מוסף רש"י

בשתי ראשיות ומסור' ר"ה
אלה שם הפסק צינעה
[שבת פ"ג, ט]. פטור. דרשות
מחלקות (בדורות פ"א). והוא
שיש חיוב חטאת ביניהם.
שעסקות כדכ"ה. אכל אס
היה כדמלת פסוק. כגון
קרקע יתר מבית סתלים או
קצת וכו' כדמלת פסוק אס
לכ"ה וכו' ואכל ליה וכו'
מ"ל גרומה ממת' זה לשת
זה ומ"ל גרומה ממת' זה
לכ"ה זה שאל פסוק לך.
חייב. דמין דלא מפסק
ר"ה מ"ל שאלה הוא [שבת
פ"ג, ט]. חצובה. שש דלא הוא
[ע"ד ד"ה].

מוסף תוספות

א. דאי לא הכי הו'
כלבד. גיטין ע"ז: פו"ה
פליג. ב. דיש לחלק בין
כדמלת גמור לכדמלת
המיתלטל. ש. א. והנה
דבריו מרמז אחר דמש
הם דבריו מרמז כבאן.
יט"א. [עין מדרשו].
תוס' דלא [א"ל]. ו. עולי
מצרים. ג. ימות. ח.
ו. ועבר הירדן היא ארץ
סיחון ועודן אלמא
שקדשהו עולי בבל. תוס'
ימות ט. ו. אבל א"ל.
סיחון כדכ"ה ממקו
ומואב לא קדשו עולי
בבל. ש. ועין מדרשו.
ח. שלא קדשהו אפי'
עולי מצרים. תוס' ש.
ו. שלגולה אחר שש
של מעשר עני מביאין
מערב שני והרי בשבת
מביאין מעשר עני לפיכך
ראוי להביא בשביעית
מעשר עני. י"ש יום פ"ד
מ"ג. י. וה"פ וכו' דאמר
מר הרבה כרכים וכו'. תוס'
ש. יא. מצרים חר"ל.
עמון ומואב חר"ל. מה
מצרים שהיא קרובה
שאוה מעשר עני כד'
שיסמכו עליה עניים א'
עמון ומואב כו'. ש.
יב. דהא לר' אליעזר
מספקא ליה וכו' אי סבר
קדושה ראשונה קדושה
לעתיד לבא או לא.
היושע ס"ל קדושה לעתיד
לבא ואפי"ה אית ליה במס'
דיים בעמקו ומואב כו"א
וכו'. ש. יג. [ד]מקדאמר
הון וחוריש משעב
שביעית היתה. תוס'
שקדשין פ. [ע"ה] גרש'
ד"ה סקן. יד. לפי
שאריתין עליהן איסור
עבודת קרקע. רש"י מדרשו
י.

נרשום אחס. כדכ"ה עממה שהוציא זה חצי גרומה ראשון בזה
עממה הוציא האחרון: נשפי ראשיות. הרצים המופלגים זה מזה
פטור דרשויות מחלקות ס"ל: ואמר רבה. אימתי חשיבי שתי ראשיות:
והוא שיש חיוב חטאת צינעה. שיש רש"י בין שתי ראשיות שאל הוציא

ממנו לכן או מן הכנים לו חייב
חטאת הלכך חשיב הפסק לעשות
שמים: אכל כדמלת. כגון בקעה
צנינאים לא מחלקה להו דבטל מן
המורה להכא ולהכא: אכל פיסל
לא. כגון חמיכה ע"ז או עמוד שאין
גבוה י' (א) אמות ואין רוח ד' א"נ
גבוה י' אלא שאין רוח ד' דהו'
מקום פטור דלפלו מדרבנן מותר
לטלטל מתוכו לר"ה ומר"ה וכו'
וכן מתוכו לר"ה ומר"ה לתוכו וכו'
דבטל לגמרי להכא ולהכא אפילו
מדרבנן דליכא מקום חשבו של ד'
טפחים הלכך לא הו' הפסק: רצא
אמר אפילו פיסל. מחלקת הרשויות
לפטור מחיוב שבת דלא גרע ממזכ'
ותכאנ: ואודא רצא לעמיה.
דאמר לעיל [נ"ה]: אפי"ה לענין שבת: כדכ"ה
גיטין דמי. דלמרי' כדכ"ה גיטין כדכ"ה
[דף ע"ז]. דלס הקנה לה חזרו להתגרש
ורק לה גט ונפל על הפיסל שצחצר
אינה מגורשת דהא פיסל מקום אחר
הוא צפני עממו ואינו בכלל חצר
ואחר הקנה לה ולא פיסל דחד
מקום מושל אינש תרי מקומות לא
מושל אינש הו' מפרשין לה הכס
וקאמר רצא רשות שבת דומה
לרשות גיטין דה"ל לענין שבת הו'
הן פיסל מקום חשבו צפני עממו
ומחלק ראשיות אס הוא ממזכ'

צינעה דהי כי לא בטיל פיסל לגבי חצר ה"ל לא בטיל הכא לענין
שבת לגבי חצר: וקבעי גמרא לר' יוחנן דאמר המזכר והמזכר מפסיקין
בנכסי הגר [נ"ה]: אלא יקנה בחזקת צדקו עד שחזיק בשמיא ואס רצי
שס לא מזר ולא חצר דלמיה מסוימת כדכ"ה מה ל' אמר רצי
יוחנן כמה לר' R'
לעיל כדאזיל תיירא דמורי והדר אלא משום דשמעין ליה לרצי
יוחנן שיעור אחר קבעי ליה: פירש רצי מרינו משמו. של רצי יוחנן:
כל שנקרא על שמו. כל שנקרא (א) על שדה אחד בלשון יחיד על שמו
שקורין לה שדה פלוני שאין אומר שדות פלוני קנה הכל כמכרש אחד:
צי גרומה דפלגיא. כל שדה שהיה הגר משקן בזהו קנה הכל
בכחש אחד: מאי חוצה. איזה דבר הוא ומאי חשיבות
להחשב כמזכ: שזו פיסה. בין שבת לשבת בין איש לאיש לפי
שאינו יונק לא מכאן ולא מכאן: לא מנה יהושע כו'. כדאמר
בפ"ק [לעיל דף יד]: יהושע כתב ספרו: על הגזולין. כדי להראות
המתומנין. ופשיטא דקרא אחא לאשמועין מה טעם חשב אותן עיירות:
כל שהראו הקדוש ברוך הוא למשה. בשעת מיתתו כדכתיב
ויראנו ה' את כל הארץ את הגלעד עד דן (דברים לז): חייב
כמעשר. דהס ה' עממיס הכתובים כל מקום. אכל קני קני וקדמוני
שנתנו לאברהם אבינו (א) בין הבתרים לא יתחייבו כמעשר לעמדי לבא
כשיחזירו לנו לעמדי כדאמר ב"ר (א) אי נמי אס ככשו ישראל מהס
אחרי מות יהושע כולן פטורין מן המעשר כדכתיב התם זאת הארץ
אשר נשבעתי וגו' (סס) זאת למעוטי הני שנתוספו לאברהם על
השבעה כן נראה צעני. ואף על גב דרפאים נמי כתיב באברהם
לא ממעטין ליה דהיינו חיי דלא כתיב התם ומנינו כשכנס משה
לכדי (דברים א) הוא יקרא ארץ רפאים כלומר היינו רפאים
שינן לאברהם (א) בין הבתרים: מניא ר"מ אומר כו'. כולוה הני
מנאי צפירוש דקני קני וקדמוני פליגי: ב"רנ' נמאלו וזממין.
שכא צ' ואמרו להס היאך ראימס חזקה זו והלא בזהו הזמן עמנו
היימס כמקום פלוני: שגלמין לו אס הכל כפי דמי קרקע שהיו
רואים להפסידו יגבה מהן כדכתיב (דברים יט) כאשר זמס ולא
כאשר עשה לבד קרקע שלו שיעול מן המחזיק: שנים בראשונה
כו'. דהיינו ג' כמות ל' השנים כת לשנה כת לשנה אס
נמאלו וזממין כולס: (א) מנאלין ציניה. כל כת מתן השלס דג'
כמות הס וק"ל (א) (מסת ה:) אין עדים נעשים וזממין עד שזמנו כולס:
שלושה

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא נו.

אבר פיסל לא. הקשה ריב"א והלא פיסל היא כדמלת דזהו
(גיטין דף עז: ושם ד"ה פליג) מפרש דפיסל דהו גבי גט
רשות לעממה כגון דלא גבוהה י' א"כ משמע דגבוהה ג' (א) ומסממא
איירי כדכתיב ארבעה דלא אשכחן רשות צפני עממו שהוא חשיב
בפחות מארבעה ועמוד גבוה ג' ורמז

ד' כדכ"ה הו' כדמלת וא"כ אמאי
קאמר אכל פיסל לא וי"ל דמ"מ הואיל
וקטן הוא כל כן כמסממא לא חשיב
לאזי להפסיקין צ' ראשיות כדמלת (א):
אין שם לא מצר בו. אטומאה
קאי כדמכח כדדיא כדמסממא
דטהרות (פ"ה) דקמני הנכנס לבקעה
צימות הגשמים וטומאה צדדה פלוני
אמרו לפני רצי אליעזר הרי היא של
רש"י פירש רצי מרינו משמו כל שש
לה שס צפני עממה כו' (א) ולא ככ"ה
דפירש משמו דקאמר רצי מרינוס
היינו משמו של רצי יוחנן:

העומדות על הגבולות. אין
לפירש על הגבולות

של א"י דכמה עיירות חשיב שס
באמצע א"י אלא גבולות כל שש
ושטן וכו': ב"ר שהראוהו ב"ר. טפי
הוה ליה למינקט מה שחשב באלה
מסעי שמונה עיירות של המזר ושס
מפורש היטב תמוס של ארץ ישראל:
חייב במעשר. וא"ת וכללא הוא
והלא כדכתיב כרכים ככשוס
עולי מצרים ולא ככשוס עולי צבל
ולא נחצינו כמעשר א"ע שיהא
למשה וי"ל דקסדר קדושה ראשונה
קידשה לשעמה וקידשה לעמדי לבא
והשמה נחא של תקשי כל לאמאי
מאי דאמא לאמאי כרכים ככשוס עולי

מזרים ולא ככשו עולי צבל: לאפוקי מאי. תימה מאי קאמר
לאפוקי מאי והא כל קאמר דמשמע לאמאי וי"ל (א) דמשהראוהו דייק
דמשמע לאפוקי וא"ת ולימא לאפוקי חו"ל וי"ל דאין לו חידוש ולכן
אמר לאפוקי קני וקניו וקדמוני אף על גב דמא"י הס: דר' שיעור
עמון ומואב. תימה דמשמע דעמון ומואב לא ככשוס עולי
מזרים ובספ"ק דיצמות (דף טו. ושם) אמרינן עמון ומואב מעשרין
מעשר עני בשביעית דאמר מר הרבה כרכים ככשו (א) כו' וקסדר
קדושה ראשונה לא קידשה לעמדי והניחוס יסמכו עליהם עניים
בשביעית ואין לומר דהתם צעמון ומואב שטירו צסחון דהתם
נהג בשביעית דהיינו עבר הירדן דלמרינן בפסחים (דף נ"ג.) ג' ארלות
לציוור יהודה ועבר הירדן והגליל (א) ואומר ר"מ דעבר הירדן
היינו ארץ סיחון ועוגו שלא היתה מעמון ומואב (א) ועוד מתרץ ר"מ
דיצמות נמי איירי צעמון ומואב שלא טהרו צסחון כדכתיב (א) ולא
צא לפרש התם אמאי אין צביעית נוהגת שס דהא חוצה לארץ
היא אלא לפרש למה מעשרין מעשר עני ולא מעשרין מעשר שני
שלא לשנות סדר השנים (א) דכמס' ידים (פ"ד משנה א) איכא פלוגתא
ד' אלעזר בן עזריה גור שיעשרו מעשר שני כמו צבבל שלא לשנות
מסדר השנים ור"ט גור שיעשרו מעשר עני כמו צמזרים שאל
קרובה מעשרין מעשר עני כדי שיהו עניי ישראל נסמכים עליהם
אף עמון ומואב שהם קרובים כו' (א) וא"ת ואמאי לא מייית צביצמות
ההוא טעמא דמזרים דמן כמסכת ידים (סס) וי"ל דניחא ליה למימר
טפי הרבה כרכים כו' דלמ"ד לא קדשה הניחו אפי' מא"י עממה ליככש
מפני סמך עניים וזה התירון עיקר דכתיב מיתרלא דלא קשיא דר"א
אדר"א ורבי יהושע אדרבי יהושע (א) ואין להאריך:

ערידיקים אסיא בו. תימה דמשמע אסיא בחו"ל היא
וא"כ היכי קאמר צ' זה בורר (פנהדרין דף טו. ושם)
רצי חייא צר זרונקי ור"ש בן יהודה הו' קאזלי לעבר השנה צעסא
והמניא צפ"ק דסנהדרין (דף יא: ושם ד"ה אין) דאין מעצבין אלא ביהודה
ובשגלמא ר"מ דעירב שנה צעסא (מגילה יא:) איכא למימר דלא הניח
כמותו צא"י כדאמרין בצרכות (דף סג.) אר"ע אלא ר' חייא ור"ש ליכא
למימר דלא הניחו כמותן דהא ר"ל הו' קרי להו רועי צקר וחשודים
על הצביעית וי"ל דההוא לעבר היינו חשודים כמו ועירב שלש שנים
זו אחר זו דפרק קמא דהתם (פנהדרין דף יא:) שזע דהא שנה צביעית
היתה (א) ומני התם (סוף פ"ק) (דף יג.) דאין מעצבין שנים בשביעית (א):
משלשין

עין משפט
גר מצוה

רנב א מיי פ"ה מהל'
שבת הלכך כד:
רנב ב מיי פ"ה מהל' וזיה
ה"ל יג ופי' בשגנות
ובמ"מ ובל"מ טו"ש צ"ח
פי' עירב פסין ז:
רנב ג מיי פ"ה מהל'
מחומות וע"ש כל
הפסק:
רנב ד מיי פ"ה מהל'
עדות הלכה ז טור
ח"מ סי' נח:

רבינו גרשום

אמר רבה. היכא אמרי'
לשתי ראשיות פטור הוא
שיש חיוב חטאת ביניהן
כגון מקום שהוא רח"י
בין אלו ב' ראשיות הרבים
כגון עמוד גבוה (א) ורחב
ד' מפסיק בין אלו ב'
ראשיות האולי דהוא מקום
חשוב שאם היה מצוי
גרומת שלם בידו ומתוך
לר"ה חיוב חטאת להכי
יש לו להפסיק
כשהוציאן לחצאין דפטור:
אבל כדמלת לא. הו' הפסק
ובצטרפין רוחיב: אפי'
פיסל. הו' הפסק לשבת
לאר"ה מצטרפין: פיסל. היינו
חזיניה של עץ שגומה
מ"י ואינה רחבה ד' דהיינו
כל שהוא כעין צמר ורמז:
רשות שבת כרשות גיטין
דמי. מה לענין גט מפסיק
שאם זרק לה גט על
הפיסל והיא עומדת על
הקרקע או עומדת על
הפיסל ארץ הגט על
הקרקע ארץ גט על שיהיו
היא ויהיה במקום אחד כך
מפסיק נמי לענין שבת בין
שני חצאי גרומת לפטור:
אין שם לא מצר ולא
חצב. בככשי הגר והחזיק
בה אחד בככשו: מאי.
על שמו. של גר וכו':
הכי דמי קראת על שמו:
לא מנה יהושע כדכ"ה
קני וקניו וקדמוני. דכרת
הקב"ה לאברהם אבינו.
משה דאין מו' עממין
והיינו נמי דרבי מאיר ור"י
ור' שמעון: פיסקא שנים.
מעדיים אותו בראשונה.
שאכלה שנה ראשונה:
ושנים בשנה שניה ושנים
בשלישית ונמצאו וזממין.